

તદન નવિન સુબોધદાયક કાવ્યોનો ભંડાર

સંગીત સુબોધ સાગર.

ભાગ પહેલો.

સંદેશો છે સર્વને, નિતીમાં છે માન,
પ્રોક્ષાનથી તરશે નહિ, રાખશે એટલું ધ્યાન;
દુનિયા દુઃખી થાય છે, હંધે રસ્તે જાય,
ફેશન ફજેતા કરે, સદાચારી સુખી થાય.

રચનાર તથા છપાવનાર:—

શંકરલાલ પીતામ્બર વ્યાસ.

લોઅર પરેલ, મગનબાગ, મુંબઈ અને અમદાવાદ.
સંવત ૧૯૭૫] સર્વ હક્ક સ્વાધીન છે. [સને ૧૯૧૯.
આવૃત્તી બીજી.] [પ્રત ૧૦૦૦.

મુદ્ર્ય એક આનો.

બીજો ભાગ થોડા વખતમાં બહાર પડશે.

છાપનાર—શા. મગનલાલ જગજીવનદાસ. (૧૯૪૩-૭૫)

‘સ્વતી’ છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી રસ્તો, મુંબઈ નં. ૩.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રથાલેખ
અમદાવાદ
૩૩૭૫

હે પ્રભુ! યા તોફાન ફોટોગ્રાફર! દયા કરી પાપી
કેમથી બચાવી મારી હૃદયરૂપી છબી ઉત્તમ
સદ્ગુણોથી ભર.

ત્રાટકે છે અક્ષર બાર.

અહો દિનાનાથ તું એક દયાળુ, કૃપાવંત તુ છે પરમ કૃપાળુ;
દયા કરીને મુજ બુદ્ધી વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી જાણી સુધાર.
અક્ષર કેરો રંગ અંદર ભર, નિડર શુદ્ધ શાંત સ્વભાવ કર;
ખાની ન રાખીશ કળામાં લગાર, હે પ્રભુ તું અમારી જાણી સુધાર.
સદ્ગુણની સદા કરજે વૃદ્ધી, ઉત્તમ કોટીની દે પવિત્ર બુદ્ધી;
ફોટોગ્રાફર તારો એક અધાર, હે પ્રભુ તું અમારી જાણી સુધાર.
તોફાનથી તુરત બચાવી લેજે, શાંત સરસ તું સ્વભાવ કરજે;
જળ બુદ્ધી બહુ વિનય વધાર, હે પ્રભુ તું અમારી જાણી સુધાર.
સત્યતા હિંમત હમેશ વધાર, દુર્ગુણ ન દેખાય હવે લગાર;
આધાર તારો છે દિન દયાળ, હે પ્રભુ તું અમારી જાણી સુધાર.

જમાનાની બહાર.

જોઈ જોઈ જમાનાની બહાર પાર હું પામ્યો અપરંપાર;
દેશથી હું પરદેશ આવ્યો, ધન કમાવા સાડ;
મગજ માફ ફરી ગયું, જોઈ મુંબઈનું બાર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૯૩૭૫ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ સંગ્રહ સુદે ૨૧/૧૨

વિષય ૬-૪

દેશમાં હું જ્યારે રહેતો, દેશી વેશે ફરતો;
 મુંબઈ આવ્યો મની કમાયો, બાબુ થઈને ફરતો.
 ફેશનેબલ થઈ ફરવાની, ધુન દિલમાં જાગી;
 ચહા પીઉ ચેરમાં એસું, હવા વિલાયતી લાગી.
 ગમાર હતો હું ગામડીઓ તે, હવે થયો હું અપ દુ ડેટ;
 કાટ, પાટલુન, કોલર લગાવી, બન્યો વિલાયતી શેઠ.
 બાઈ બાઈથી જ્યારે મળતો, રામ રામ સર્વને કહેતો;
 રામ નામ હું બુલી ગયો ને, ગુડ મોરનીંગ હવે કહેતો.
 અપ દુ ડેટ યુવાન બન્યો, પહેરું ઓલ ઇંગ્લીશ ડ્રેસ;
 હેર કટીંગની અંદર એમી, કપાવું વિલાયતી કેસ.
 શરીર ન સુધર્યું મન ન સુધર્યું, હવે સુધારે શું થાય;
 શંકર કહે નીતિ સુધારો, અખંડ આનંદ થાય.

જમાનાની ચાબુખ.

સીટી સાહેબને બખ્ત, ચેતો ચેતો મેરે ભાઈ—ટેક.
 મોતકા વારા કબ આવેગા, બખર કીસીકુ ન હોતી;
 મીટીમેં મીલ જમગા, રહેગી નારી રોતી—સીટી.
 પાપ પુન્ય બે ચીજો વિના, સાથ કછુ ન આવે;
 સમજુ જન સમજુ જાહેને, દિલ દયામાં લગાવે—સીટી.
 દો દિન રહેના દુનિયાપે, મત કીસીકુ દુઃખી કર,
 ભકિત કરલે ભગવાનકી, ચે તીજેરી તું તર કર—સીટી.
 ખન દોલત ઓર માલ ખજાના, સખ ઇશર રહેગા;
 બંદગી કર લે ખારે ખુદાકી, નિકર પછતાના ખુબ હોગા—સીટી.

ગાડી આતી ઘંટ બજતી, ટીકીટ તુરત મીલતી;
જૈસા જીનકી પાસે દામ, વૈસા રવાના કરતી—સીટી૦
ચુરા મત કર કીસીકા, વહુ બાત ધ્યાનમેં રખના;
જૈસા બીજ બાવોગે ચારો, અંસા હોગા ચખના—સીટી૦
દો દિન રહેના દુનિયાપે, બલા સખકા કર;
ભલાઇસે તેરા ભલા હોગા, નગદ સોદા કર—સીટી૦

કુદરતની કરામત.

કુદરત તારી અજબ કળા, શું શું કરામત તું કરે;
પળમેં દુઃખી પળમેં સુખી, પળમેં તું ચાયસો કરે.
કો દુખીયા કો મુખીયા, કોઇ ભટકતા તો શીરે,
કોઇને રહેવા થર નહિ, કો' મહેસોમાં લહેર કરે.
કો'દિ' બેઠના થોડપે, કોઈ દિન પેદર ચલના;
કો'દિ' ખાના મેવા મીઠાઇ, કોઇ દિન બુખે મરના.
કો' છુદ્ધી હીન કો' બળ હીન, કો' વિચિત્ર શોધો કરે,
શોધો કરે બહુ જાતની, દુનિયાને દીવાની કરે.
કો' સુખ દીવા ખુદાને, મજાસે લહેરો કરતે;
કંઈક દેખે અંસે દુઃખી, હમેશ આંગામેં જલતે.
બુખે મરે વન વન શીરે, પણ અંદગી ખુદાકી કરે;
ચલના નેકીકે રસ્તે, કો' દિન બેડા પાર કરે.
સખ કરામત નેકીકી હે, નેકીસે કીસમત ખુલના;
ચુરાઇ મત કર તું કીસીસે, શંકર ઉપદેશ કરતા.

ડીસમત ખોલવાની કુંચી.

દુનીઆ હૈ દુખકા સાગર, કોન યારો તર શકે;
 જો તર શકે દુનીઆસે, કુછ ન કુછ કર શકે.
 ચિંતાકી આગે સળગે, ચિંતા તો સખકુ ખા ગઇ;
 ચિંતાને ચિત્ત ખીગાડ દીયા, દુનિયા સખ ખુવાર ભઇ.
 ચિંતા સખકુ ખા ગઇ, ચિંતા સખકા પીર હૈ;
 જો ચિંતાકુ ખા જતા હૈ, વહ સચ્ચા શુરવીર હૈ.
 સુખ મીલના મુશ્કેલ હૈ, દુખકા હૈ યહ દરિયા;
 નેકી આલોકું સુખ મીલે, માલીકને રસ્તા કર દીયા.
 માલીકકી મહેગ્યાની ભઇ, સખ કોઇ લહેરો કરતે;
 માલીકકો જો ભુલ ગયે, દિન દિન દુઃખી હોત હૈ.
 દુઃખકા દરિયા હૈ યારો, નેકીકા નાવ ચલતા;
 નેકીવાનો પાર ઉતરે, પાપી અંદર કુખતા.
 કર ભલા હોગાં ભલા, યહ દુનિયા દો દિન હૈ;
 કર ભલા તું ગરીબોંકા, યહ હમારી ખીનતી હૈ.
 કર ખુદાકી બંદગી, યહ હમારા પેગામ હૈ;
 દિંદુ, મુસલમાન, પારસી; સખ ભાઇઓકુ સલામ હૈ.

જેટલા ભોગ ભોગવશો ભાઈ, તેટલા રોગ થાવાના.

કોઈ કહે પાણી મુંબઈનું રાશી, વળી રાશી છે હવા;
 કહો તંદુરસ્ત કેમ રહેવું, થું કરવી અમારે દવા.
 મુળ કારણ થું છે ભાઈ, તેને ભાગ્યે શોધવાના—જેં

ચહા પીવાનો ચસકો લાગ્યો, કેમ કરીને તે ટેવ જાય.
 લોહી ઉકાળે માંદો પાડે, પણ તેને તો નવ મુકાય;
 ખીડી, ચહા જ્યાં સુધી પીશો, સીક હમેશાં રહેવાના-જેઁ
 સોડા, લેમન, જાંજર ભાઈ, આનંદે આજે પીવાય;
 શરાબ સત્યાનાશજ વાળે, પણ પીકે બહુ લોક દેખાય.
 ચહા, કોકો, કોરી તણા, ટેસ્ટ તમેતો લેવાના-જેઁ
 સીનેમાનો શોખજ લાગ્યો, નાટક જોવા લાગ્યું મન;
 ઉજગરા આનંદે કરીને, ખરાબ કરવા માંડ્યું ધન.
 બાવળના બીજ વાવીને, સ્વાદ કરીનો ક્યાંથી ચાખવાના-જેઁ
 નીતી ઉપર ધ્યાન મહીને, પરનારીથી પ્રીતી થાય;
 ઉંઘે રસ્તે વિચરતાં ભાઈ, કેમ કુદરત કોપાયમાન ન થાય
 પરનારીથી પ્રીતી કરતાં, ખરેખર પાયમાલ થાવાના-જેઁ
 અતિ લહેજત જીભે લાગી, ટેસ્ટ પુરેપુરો લેવાય;
 હોટલમાં આનંદે ખેસીને, મનમાન્યું ભાઈ ખવાય.
 જેટલો ટેસ્ટ કરશું શંકર, તેટલા દુઃખી થાવાના-જેઁ
 અતિ ગરમાગરમ મસાલાથી, પ્રથમ મન રંજન થાશે;
 દુષ્ટ ગરમી ઉત્પન્ન કરીને, લોહીને ખરાબ કરશે.
 જ્યાં સુધી વૈભવ ભોગવશો, ત્યાં સુધી દુઃખી રહેવાના-જેઁ

ધન્દલુએન્ઝાનો કેર.

એક વખત ચોપાટી ઉપર ગયો ને, સંધ્યા કાળનો વખત હતો.
 બીહામણી અંધારી રાત્રી, શીતળ શાંત પવન હતો.
 હિંદુ, મુસલમાન, પારસીભાઈ, ખુદાની બંદગી કરતા;
 કંઈક લોકો હવા ખાવાને, આમ તેમ ટેલ્યા કરતા.

એટલામાં એક તીવ્ર યુમની, ગર્જના ત્યાં ત્રાટી;
 સાંભળતાં શું કહું ચારો, દુશ્મનનું હૃદય જાય ફાટી.
 ઓ દીકરા ઓ દીકરા કરતો, મનુષ્ય દીઠા મેં રોતો.
 ધા પટેલો વજ્ર સમ ને, યોધારે આંસુ રોતો.
 હાય-કોપ હાય કોપ, આ ઇન્કલુએન્ઝા ફેર ફેર.
 જુવાની પુરી આવી નથી, તેવામાં શમશાને તો વાસ કરે.
 સર્વ લોકોની આંખો અંદગ, અત્યંત આંસુની ધારા નીકળે;
 ક્યારે આ કોપ મટી જશે, ખુદાને સૌ અંદગી કરે.
 કંઈક જુવાનો દફનઈ ગયા, કંઈક જવાને તૈયાર થાય;
 બાળપણમાં બાળા રાંડ, અંતરમાં આગોની ઝાળ દેખાય
 પ્રથમ પ્લેગે આવીને, ખુબ વરતાવી દીધો ત્રાસ:
 કાલેરાયે વળી ફેર કરીને, કહાડ્યાં કંઈકનાં સત્યાનાશ.
 તેમાં ઇન્કલુએન્ઝાએ આવી, સાઠ લાખનો કીધો નાશ;
 લોકો આવી વાતો ફેર, હાય હાય વરત્યો ત્રાસ.
 મરવું ડગલાં હેઠળ છં ચારો, માટે ખુદાની અંદગી કરો;
 નેકીનું તો નાવ ઝાલીને, પેલી પાર ચારો ઉતરો.

વિલાયતી ચરણી.

વેલડન વિલાયતી નેશન, તુમને અચ્છી બનાવી ફેશન-
 ટ્રામગાડી રેલ્વે ગાડી, મોટર બોં બોં કરતી;
 અડધ બેઘને ચાંપ ફેરવતાં, ફક ફક ફક દોડી જતી--વે.

નળાએ નળાએ મેળ બેસાડી, ઉપર કાક લગાવે;
 ચડપ લઇને ચકલી ફેરવતાં, ફક ફક ફક પાણી આવે—વે૦
 ધન એડીસન તારી બુદ્ધિ, ફેનોઆફ તં શોધી કાઢ્યું;
 ગ્વાન તાનને તાલીમ સાથે, હર્ષથી દુનિયાએ વગાડ્યું—વે૦
 ટેલીઆફ ને ટેલીફોન, અચંબો ઉત્પન્ન કરે;
 દુર દેશમાં બેઠે બેઠે, લોકો આનંદે વાતો કરે—વે૦
 શોધો તમારી જાત જાતની, દુનિયામાં પ્રખ્યાતી;
 નવીન શોધોના પ્રતાપે, થઈ જગમાં વિખ્યાતી—વે૦
 દાસ શંકર દુનિયાને કહે, શોધો સત્ય તમે તો જ્ઞાન;
 સર્વ શોધોમાં શોધ ઉપયોગી, કર્યું દુઝામાં બ્યાન—વે૦

દુનિયામાં મસ્તાન કોણ.

એક વખત આનંદની અંદર, સર્વ લોકો બેઠા હતા;
 કહો કોણ મસ્તાન ચારો, એક બીજાને પુછતા હતા.
 કોઈ કહે પાડો મસ્તાન, કોઈ કહે મસ્તાન હાથી;
 કોઈ કહે પહેલવાન મસ્તાન, કોઈ કહે રાજાનો સાથી.
 કોઈ કહે સાંઠ મસ્તાન, કોઈ કહે પાડો મસ્તાન;
 કોઈ કહે ધનવાન મસ્તાન, જેને દુનિયામાં બહુ માન.
 એટલામાં એક બોલી ઉઠ્યો, મસ્તાન ચારો જીવાની;
 તાબે રહે તો ઠીક છે ચારો, નીકર કરે હિંધી કુરબાની.
 બાળપણમાં બુદ્ધિ નહતી, જીવાની ચારો કેર કરે;
 થયો વિષયમાં જો આંધળો, પશુથી નીચ તો કર્મ કરે.

જુવાની વશમાં રહેવી મુશીબત, યારો જુવાની જીલમ કરે;
 બુઢાપણમાં ટાંટીયા ઢીલા, કયા બુઢા તોફાન કરે.
 જુવાની જીતી જેણે યારો, ગદ મ્હોટો જીત્યો જાણો,
 જુવાનીમાં બંદગી કીધી, સમજે મનુષ્ય તે છે શાણો;
 એનાથી મસ્તાન સમજે નારી, ઉખડી તો કંઈક કંઈક કરે;
 કુળમાં તો તે કલંક લગાવે, મસ્તાન થઈને મોજ કરે.
 નકટી હોકર નાક કપાવે, કુત્તી માફક ઘર ઘર શીરે.
 વેશ્યા હોકર બળરમે બેઠે, કયા અબ્બ ઉનકુ દુનિયા કરે.
 ઇન્સે મસ્તાન સંત સાધુ, જે ખુદાની બંદગી કરે;
 દશ ઇંદ્રિયોકુ બસમે કરકે, નેકીસે દુનિયામે શીરે.
 સબ બસ કરના સહેલ હે ભાઈ, મન બસ કરના મુશ્કેલ દેખાય;
 મનકો જે બસ કર ડાલે ભાઈ, વહ સબસે મસ્તાન કહેવાય.

નોકરીના ઉમેદવાર નારણદાસ-ફીકશન.

નારણદાસ કરી એક માસ્તર, મુંબઈ કમાવાને આવ્યા;
 પચાસ રૂપિયા પોકેટ અંદર, ખર્ચા માટે સાથે લાવ્યા.
 સેકન્ડ સ્ટેન્ડર્ડ સુધી ભણેલા, દર વાતમાં બસ નો કરતા;
 પાડોશી કહે બી. એ. થયો એ, સર્વ એવું મનમાં વિચારતા.
 એટલામાં પાડોશી પાસે આવી, નોકરી માટે માગણી કરી;
 પાડોશીએ ઉખડેલો સમજી, મીઠી તેની મશ્કરી કરી.
 આલ રૂસ જે ઇંગ્લીશ રાખો, તો મુંબઈમાં જટ નોકરી મળશે;
 કોટની કોઈપણ પહેડીમાં, તાબડતોબ પસંદગી કરશે.

અમમ કોલર ગળે લગાવ્યો, ચશ્મા આંખે દીધાં ચડાવી;
 કોટ પાટલુન હેટ લગાવી, હોલ છુટ દીધાં ચડાવી.
 યુએપી ફેશનના બાલ કપાવી, સુંગધી સેન્ટ દીધું ચોળી;
 ખાંથી ઘણી સરસ પાડી, માથું દીધું ફક્કડ હોરી.
 ખીસામાં વોચ લગાવી, સ્ટીક ઝાલી સહેલ કરે;
 ટાઇમ્સ ફ્રેનીકલની અંદર, વૉન્ટેડ કોલમ વાંચ્યા કરે.
 એક યુરોપીઅન પહેડી અંદર, સરવીસ કરવા દીલ થયું;
 ખાલી જગ્યાનું કોલમ વાંચી, આવી પાંડાશીને કહ્યું.
 પાંડાશી મસ્કરો હતો, માસ્તર જરાપણ ન ગભરાશો:
 સવાલ પુછે જે સાહેબ તમને, થસ નો થસ નો કર્યા કરજો
 રૂબાબ તમારો આવો જોઇને, ઝટ તમને ખુરશી મળશે.
 મુંબઇમાં છે દમના પૈસા, ઝટ તમને સરવીસ જડશે.
 બીજે દિવસે કોટની પહેડીમાં, સરવીસ માટે શોધે ગયા;
 ગુડ મોરનીંગ સર બોલીને, સલામ કરી ઉભા રહ્યા.
 વાચ ડીડ યુ કમ હીઅર, સાહેબે ઇન્કવાયરી કરી;
 સરવીસ માટે આવ્યો છું સાહેબ, સાહેબે કહ્યું થોભો જરી.
 ખુરશી ઉપર બેસાડ્યા ને, થોડી વારમાં સવાલ ડાઘો;
 સમજ્યો નહીં જરા પણ, થસ બોલી ઉત્તર દીધો.
 વોટ ઇઝ થોર કમ્પેલીરીકેશન, બ્હેર કુ યુ લીવ હીઅર;
 કહ્યું 'થસ સર થસ સર માઇ હીઅર, આઈ એમ એ ગુડ બિમેદવાર;
 મગજ સાહેબનું સાંત ન હતું, આંખો દીધી ચડાવી;
 થસ નો હર બાતમેં કરતા હે, લાફા બે દીધા લગાવી.

સાલે કુછ જનતા નહીં હે ને, યસ નો યસ નો કયું કરતા હે;
 પટાવાલા ઇન્કુ બહાર નીકળો, યહ કયા બદમાશ મસ્કરી કરતા હે-
 સીધા ત્યાંથી બહાર નીકળી, પોતાને મુકામે આવ્યો;
 પાડોશીને જે વીતી હતી તે, અધી વાત કહેવા લાગ્યો.
 થઈ સ્ટેન્ડર્ડના કોણુ ભાવ પુછે, મેટરીક ભણેલા વખતે રખડઃ
 પુરો હોય જે ઈંગ્લીશના અનુભવી, તેને તુરત નોકરી જડે.
 માસ્તરે સમજી મુંબઈ છોડ્યું, સીધા પોતાને દેશ ગયા;
 પચાસ રૂપિયા પાણી થયું ને, કંઈક વખત હેરાન થયા.
 માટે ભણતર પાકુ ભણોને, જેથી ભાઈ દુઃખ જાય;
 અર્થ લખ્યા કામ ન આવે, અનુભવી કહેવત કહેવાય.

સુધરેલી આ દુનિયામાંહી પોલમપોલા ચાલે છે.
 સુધારાની જુમો બહુ પડે ને, ભાવણુ લપકાજીથી થાય;
 અંદર સડો વધે દિવસે દિવસે, બહાર ટાપટીપ ખુબ દેખાય.
 જમાનાની છે ભાઈ બલીહારી, આંખો મીંચી ચાલે છે-સુ૦
 ધરમાદામાં ધઈ ભરાય નહીં, ને નાટક જોવા આનંદે જવાય;
 જોરીને કહે કરકસર કર ને, ભાઈ હોટલમાં ખેસી ખાય.
 મોરીએ દાટા મારીને, બારણું ઊઘાડુ રાખે છે-સુ૦
 બહાર સુધારો બહુ વધ્યો ને, લપકા તો ભારી દેખાય;
 ઉપર કેસ ફેન્સી પહેરે, ને અંદર રોગો વધતા જાય.
 શકિત નથી ને સરીર દુઃખે છે, ફરિયાદ રોજ ચાલે છે-સુ૦

શોભા ધરમાં ખુબ વધારી, ખીલોર હમોહામ દેખાય;
 લોખંડો લાટ ભરાયો, ચીની ચલાણુ વધતાં જાય.
 કુટે કુટી બદામ ન આવે, પણ દેખાદેખી ચાલે છે-સુ.
 કુરાન, બાઇબલ ને ગીતા, શરાબ પીવાની બંધી કરે,
 ધર્મને તો ઘોઈ પીછને, પીઠે આજ કંઈક લહેર કરે.
 મનથી ખુબ મસ્તાન થઈને, મોજ મઝા ઉડાવે છે-સુ.
 દુધ ઘી પુરતું ખાવા ન મળે, ને સીગારેટ શોખે પીવાય;
 ધરની નારી ઘાંટા પાડે, તો તેને ધમકાવા જાય.
 બહુ જો બોલે બિચારી, સોડી ચડપ હાથમાં ઝાલે છે-સુ.
 તેજનામાં તંબાકુ આવી, ધરેણામાં આવ્યું ઘડીઆળ;
 શોખમાં સરવીસ આવી, વરણાગીમાં આવ્યા વાળ.
 ઉપર લપકો દેખાય ભારી, ધરમાં ઘંટડી વાગે છે-સુ.
 નારી સુધરી નવી રીતે, પ્રથમ પોલકું પહેરી રાજ થાય;
 સાડી પહેરે છુટ અડાવે, રમાલ જાલી મન દરખાય.
 બ્યુટીફુલ બનવા કાળું, પાઉડર ઉપર લગાવે છે-સુ.
 ઘાટી ધરનાં વાસણુ માંજે, બાઇ તો બેડી બેડી ખાય;
 મુંબઇ આવી બની શેઠાણી, હવે અમથી મેહનત નવ થાય.
 મીસતર પચાસ પગાર લાવે, બાઇ આનંદે ઉડાવે છે-સુ.
 ટેબલ ખુરશી ને કાચો, આજ ધરમાં ખીરાજે,
 ફોનાઝાફ ફક્કડ વાગે, તેની મઝા મને બહુ લાગે.
 કુટ્યું એટલે કર્મ કુટ્યું, માટી મુલ્ય વેચાયે છે-સુ.
 કથા કીરતન ગયું નાશી, દેવ દરશન દુર્લભ દેખાય;
 સીનેમા જોવાને સર્વે, આનંદે તો ચાલ્યા જાય.
 ચેર ખાવાનું ગયું નાશી, હોટલમાં ધામધુમ ચાલે છે-સુ.

શોર્ટ સાઇટ જીવાનીમાં આવી, ચક્ષમા આળે આંખે ચઢડતા;
 તંદુરસ્તી ગઇ ચાલીને, મહિનામાં કંઇક વખત માંદા પડતા.
 ડાકટર સાહેબને ઉપરા ઉપરી, ખીલો આળે આપે છે-સુઠ
 હજમ મેંઘો ઘેખી મેંઘો, અન્ન કાપડ પળ મેંધું થયું;
 સસ્તાનો તો વખત ન રહ્યો, એ સર્વ તો ચાલી ગયું.
 ધંધા ઉપર બહુ ધ્યાન નહીં ને, સરવીસ બહુધા ઝાલે છે-સુઠ
 વિચરદા ચાલી ગઇને, શૌર્ય તેની; પાછળ ગયું;
 ખુદી ગુમાવી બળ ગુમાવી, શુરાતન તેની પાછળ ગયું.
 કદો દુશ્મન બાળ લમ્બો, રિવાજ ધમધોકાર ચાલે છે-સુઠ

બાબા સાહેબનું બેલેન્સશીટ યા મહિનાનું સરવાયું ફીકશન.

બાબા સાહેબ કરી ગ્રહસ્થ, મુંબઈ નગરીમાં રહેતા હતા.
 પગાર રૂપીઆ પોણોસો, મહિને ખુશીથી કમાતા હતા.
 પૈસો મહિને બચતો નહીં ને, દસ પંદર ઉપર દેવું થતું;
 જેટલું કમાતા તેટલું બધું, મોજ શોખમાં ચાલ્યું જતું.
 પ્રથમ મહિનો પુરો થયો ને, લેયો રૂમનું ભાડુ લેવા આવ્યો;
 બીલ આપી બાર રૂપીઆની, ઉધરાણી કરવા લાગ્યો.
 એટલામાં દુધવાળો આવ્યો, સાત રૂપીઆ હમકુ દેના;
 મહિના અખતો હો ગયા, અખતો ચુકાદા કરના.
 વાસણું માંજનાર ઘાટી આવ્યો, જરૂર આહે અમાલા દેના;
 મહિનો પુરો થઈ ગયો, અના દાદા કૃપા કરના.
 દાણાવાળા દામોદરે, નાણાંની ઉધરાણી કરી:
 દાણાના દસ રૂપીઆ આપો, મહિનો થયો મહેરબાની કરી.

સારી લપકાનો લવાડો.

હોટલવારો હીમતલાલ, કેમ બાબા સાહેબ મહેરબાની કરશે; સતર રૂપીઆ ખીલના ચહડ્યા, હવે ચાપાણીના પૈસા આપશે. ડાક્ટર દેવીદાસ કહેવા લાગ્યા, કેમ તબિયત હવે સારી થઈ; ખીલ રૂપીઆ બાર આપો ને, પહેલી તારીખ થઈ ગઈ. બાર રૂપીઆ ભાડામાં ગયા ને, સાત દુધમાં દીધા; દશ દાણાવાળા ને આપ્યા, ચાર ઘાટીના ચુકવી દીધા. સતર ચાપાણીમાં ગયાને, બાર ડાક્ટરનાં ખીલે લીધા; લગભગ બાસઠ રૂપીઆ. આંખ મીચતામાં ચુકવી દીધા. ત્રણ કોલસાવાળાને આપ્યા, બે બાલ કપાવવામાં ગયા; સેન્ટ લવન્ડરમાં સાત આપ્યા, ચુમેતેર ચાલ્યા ગયા. એક રૂપીઆ સીલકમાં રહેાને, કાપડવાળે ઉધરાણી કરી; આવતે પગારે તમને મળશે, ધીરજ રાખજો મનમાં જરી. બાબા સાહેબ વિચાર કરવા લાગ્યા, વાશીંગટનું પાણી શું આપીશું; શાક મસાલો તેજ મીઠું, હવે શેમાંથી લાવીશું. પોકેટ ખરચ માટે પાછું ન રહી, પસ્તાવો કરવા લાગ્યા; તીલાંજલી આપી સર્વ શોખને, સાદું જીવન ગાળવા લાગ્યા. સર્વ શોખ તજી દીધો ત્યારે, તન મન ધનથી સુખી થયા; બે વરસમાં બાબા સાહેબ પાસે, રૂપીઆ આઠસો ભેગા થયા. સાદું જીવન સાચો દોસ્ત, કરકસર ખીજે ભાઈ કહેવાય; ખુદાની જો બંદગી કરે, અખંડ આનંદ દિલમાં થાય.

જલમાં ઝહેર જલમાં અમૃત.

જલે વ્યાપે જોર જલ આગ લગાવે,
 જલે વ્યાપે જોર પેટ ભરી જુતાં ખવડાવે,
 જલે વ્યાપે જોર દુશ્મની દુનિયામાં ઉભીથાતી,
 જલે વ્યાપે જોર નારી નકટ ગણાતી,
 જલ જુરી છે ભાઈ દુઃખ અત્યંત ઉભાં થાય છે,
 સુતા હોય જે દુશ્મનો પાછા જન્યુત થાય છે.

જલે વ્યાપે મીઠાશ દુશ્મનથી દોસ્તી થાતી,
 જલે વ્યાપે મીઠાશ થાય દુનિયામાં પ્રખ્યાતી,
 જલે વ્યાપે મીઠાશ વૈરી મીત્રની ગરજ સારે,
 જલે વ્યાપે મીઠાશ કરે મનુષ્ય જે ધારે,
 જલમાં અમૃત જલમાં ઝહેર ચોખું દેખાય છે,
 ઉધોગ જેવો આવડે તેવો ઘઉંનો પદાર્થ થાય છે.

મુંબઈમાં તંદુરસ્ત ને સુખી રહેવાની ચાવી.

વૈદ, દાકતર, હકીમેની પેટન્ટ દવાઓ વાપરી, હજારો રૂપીઆ દવામાં ખર્ચ કરી નિરાશ થઇ બેઠા હો તો, ખરી તંદુરસ્ત મેળવવા, આ પુસ્તક વાંચો. તમને જરૂર સત્ય માર્ગ શરીર સુધારવા માટે જડશે. જેમાં અનુભવી ઉપાયો તંદુરસ્તી વધારવાના બતાવ્યા છે. સાથે જર્મન અને અમેરીકન દાકતરોના અભિપ્રાય તથા દલીલો બતાવી છે. આ અમારી પાસેથી મળશે.

અમારા શહેનશાહ જ્યોર્જ ઘણું જીવો.

ત્રોટક છંદ અક્ષર બાર.

અમ અંગ્રેજ સરકાર છે સારી,
 માટે માલીકની મદદ છે ભારી;
 રાજ્ય સરસ નિતીથી ચલાવે છે.
 શાંત આનંદથી આશિષ આપે છે.
 હો ભગવત તુજ કૃપા છે ન્યારી,
 ન વીસરાય તેવી રચના તારી:
 શા અખંડ સૂર્ય ચંદ્રના પ્રકાશ,
 હરી નિતીવાન ન થાય નિરાશ.
 જ્યોરજ રાજ તમે ઘણું જીવો,
 યોગીસમ પ્રગટાવો ન્યાય દીવો,
 રજનીન પ્રકાશે તમ રાજ્ય મહી,
 જય થાશે જરૂર પ્રભુને તહીં.
 ઘણા આવીને ઘણા આલી ગયા,
 છું કહું શું સાથે તેઓ લઈગયા;
 જીવ પુન્ય કે પાપ સાથે આવે છે,
 વેદ સંદેશા એસ, પી. કહાવે છે.

આશિષ—વાંચનારનું બહું થાઓ.

